

Från scennedbrytning till bildplanering, från bildplanering till film

Processbeskrivning av bildplaneringen i filmen *I Ensamhetens
Stad*

Christoph Mällinen

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Film & TV
Identifikationsnummer:	14247
Författare:	Christoph Mällinen
Arbetets namn:	Från scennedbrytning till bildplanering, från bildplanering till film – Processbeskrivning av bildplaneringen i filmen <i>I Ensamhetens Stad</i>
Handledare (Arcada):	Robert Nordström
Uppdragsgivare:	
<p>Sammandrag:</p> <p>Detta examensarbete undersöker hur bildplaneringen förverkligas i examensfilmen <i>I Ensamhetens Stad</i>. För bildplaneringen används två metoder. Den ena utgår från att genom analys av filmens manus efter manusets dramaturgiska struktur förstå varför specifika scener finns med i manuset. Därefter görs en scennedbrytning, för att genom analys få fram det viktigaste i varje scen. Den andra metoden utgår från att åka till inspelningsplatserna med statister och öva igenom sceneriet och ta stillbilder med avsikt att förmedla berättelsen på bästa möjliga sätt.</p> <p>Syftet med detta arbete är att undersöka hur bildplaneringen hjälper en fotograf att filma en fiktiv film och undersöka om, och av vilka orsaker, filmens bilder skiljer sig från dem i bildplaneringen. Vid jämförelse med filmen kan man konstatera att de flesta bilderna liknar dem vid planeringen och om de inte gör det beror det på anpassning av sceneriet eller ingen tillgång till inspelningsplatsen i förväg.</p> <p>Resultatet av detta arbete visar att planering enligt dessa två metoder till en viss grad fungerar. Man kan inte låsa sig vid den planering man gjort och hoppas på att skådespelarna ska prestera det som man önskar. Som fotograf måste man vara flexibel och öppen för spontanitet och anpassa sig till skådespelarna och fånga deras energi på deras sätt. Man ska planera så mycket så att man vet exakt vad man söker efter i den specifika scenen och först då kan man släppa taget om sin planering och på inspelningsplatsen känna sig fri i sitt bildspråk.</p>	
Nyckelord:	Film, fiktion, bildplanering, fotograf, scennedbrytning
Sidantal:	46
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Film & Television
Identification number:	14247
Author:	Christoph Mällinen
Title:	Från scennedbrytning till bildplanering, från bildplanering till film – Processbeskrivning av bildplaneringen i filmen <i>I Ensamhetens Stad</i>
Supervisor (Arcada):	Robert Nordström
Commissioned by:	
Abstract:	
<p>This thesis examines how the picture plan actualizes in the graduation film <i>I Ensamhetens Stad</i> by using two methods. The first is based on understanding why specific scenes are included in the script by analysing the script with the dramaturgical structure and thereafter make a scene breakdown, where the most important in each scene is analysed. The second method is based on going to locations with stand-ins and practise through the scenery and take still images with the idea to convey the story in the best way possible.</p> <p>The purpose of this thesis is to examine how picture planning helps a cinematographer when shooting a fictional film and observe whether and for what reasons the film's images are different from those in the picture planning. When compared to the film it can be said that most of the pictures are similar to those in the planning process and if they are not, it depends on the adaptation of the scene or no access to the location in advance.</p> <p>The results of this thesis show that the planning according to these two methods work to some degree. You cannot hang on to the planning that has been done and hope that the actors will perform as wanted. As a cinematographer you have to be flexible and open to spontaneity and adapt to the actors and capture their energy in their way. You should plan accordingly so that you know exactly what you are looking for in the specific scene and only then can you let go of your plan and on the set feel free in your visual language.</p>	
Keywords:	Film, fiction, cinematographer, picture planning, script breakdown
Number of pages:	46
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

INNEHÅLL

1	INLEDNING	5
1.1	BAKGRUND	5
1.2	SYFTE OCH MÅL	5
1.3	FRÅGESTÄLLNING	6
1.4	METOD OCH MATERIAL	6
1.5	AVGRÄNSNING	7
2	TEORI	7
2.1	BILDPLANERING	7
2.2	DRAMATURGISK STRUKTUR OCH SCENNEDBRYTNING	13
3	FRÅN SCENNEDBRYTNING TILL BILDPLANERING, FRÅN BILDPLANERING TILL FILM	16
3.1	FILMENS HANDLING I KORTHET	17
3.2	SCEN 1 – EXT. EKENÄS KYRKOGRÅRD	18
3.3	SCEN 2 – EXT. EKENÄS/ SCEN 7 – EXT. EKENÄS	19
3.4	SCEN 3 – INT. PAKETBIL/ SCEN 5 – INT. PAKETBIL	20
3.5	SCEN 4 – EXT. PARK	22
3.6	SCEN 6 – INT. VÄSTRA NYLANDS SJUKHUS/ PATIENTRUM	25
3.7	SCEN 8 – EXT. EKENÄS KYRKOGRÅRD	27
3.8	SCEN 9 – EXT. EKENÄS KYRKOGRÅRD	31
3.9	SCEN 10 – EXT. KYRKOGRÅRDENS PARKERINGSPLATS	31
3.10	SCEN 11 – EXT. PARK	33
4	ANALYS	33
5	SLUTSATS	36
	KÄLLOR	38
	BILAGOR	39
	BILAGA 1 – SCENNEDBRYTNING AV "I ENSAMHETENS STAD"	39

1 INLEDNING

I skolan har vi möjlighet att välja mellan att göra två olika examensarbeten: ett längre skriftligt arbete eller en examensproduktion med tillhörande skriftlig del. Som fotografstuderande valde jag att göra det senare och detta arbete är i sin tur den skriftliga delen av min examensproduktion *I Ensamhetens Stad*.

1.1 Bakgrund

Fotografens arbete handlar i grunden om bildkommunikation, det vill säga hur man kommunicerar med bilder och förmedlar sitt budskap till tittaren. Fotografen kan, genom att på olika sätt arbeta med komposition, rörelser, ljus och färger, berätta något och föra fram en viss känsla eller ett visst budskap i bilden. Därför är det viktigt för fotografen att göra en bildplanering där det kommer fram hur det kommer att gå till.

I mina tidigare produktioner i skolan har jag för det mesta arbetat fram bildplaneringen med en metod, som bestod av att rita en storyboard (se bild 2, sida 10), som baserade sig direkt på manuset, utan att analysera det noggrant först. Denna metod fungerade helt okej men jag ville i denna produktion gå djupare in på bildplaneringen och använda mig av ett annat tillvägagångssätt med hjälp av två metoder.

I en kurs i skolan introducerade vår lärare oss till att göra en scennedbrytning där man på ett djupare plan kunde komma fram till vad det viktigaste är i varje scen. För att göra en scennedbrytning är man tvungen att också veta vilka scener som i berättelsen är viktiga och deras betydelse i den dramaturgiska strukturen. Med dessa två metoder som grund kunde jag sedan åka till inspelningsplatsen och planera de bilder jag behövde för att på bästa sätt förmedla berättelsen i filmen.

1.2 Syfte och mål

Syftet med detta arbete är att få en större uppfattning om processen av att skapa en bildplanering utifrån filmens berättelse via en scennedbrytning. Med hjälp av en

fallstudie, bildplaneringen ur min egen examensproduktion, dokumenterar jag hur jag går till väga då jag som fotograf skapar bildplaneringen och använder den som hjälpmedel vid genomförandet av filmen. Syftet är också att undersöka om filmens bilder skiljer sig från dem i bildplaneringen och i sådana fall av vilka orsaker de blir olika. Jag tar även reda på ifall det kan finnas för- och nackdelar med de metoder jag använde mig av i filmen.

Målet med detta arbete är jag ska få en djupare förståelse för bildplaneringen då jag skapar en film. Dessutom är mitt mål att för andra som också ämnar arbeta med samma metod ge en inblick i dess för- och nackdelar.

1.3 Frågeställning

Vad är bildplanering och hur fungerar den som verktyg för en fotograf vid genomförandet av en fiktiv film? Genom vilka metoder arbetar jag fram bildplaneringen? Vilka är beståndsdelarna i den dramaturgiska strukturen och hur hjälper det mig vid scenedbrytningen? Hur jämför sig bilderna i bildplaneringen med bilderna i slutgiltiga filmen?

1.4 Metod och material

Metoden för mitt arbete består egentligen av två metoder. Den första metoden är att jag analyserar filmens berättelse efter den dramaturgiska strukturen för att få reda på under vilka scener de tre olika akterna och deras vändpunkter finns i berättelsen. Därefter skapar jag en scenedbrytning, där jag går igenom det viktigaste i varje scen och hur scenen är uppbyggd. I den andra metoden åker jag till inspelningsplatserna tillsammans med regissören och med hjälp av statister ser sceneriet för varje scen. Vid inspelningsplatserna har jag den dramaturgiska strukturen och scenedbrytningen från den första metoden som grund för bildplaneringen och tar stillbilder som eftersträvar att likna bilderna i den slutliga filmen.

Mitt material, som detta arbete grundar sig på, är min processbeskrivning av bildplaneringen. Jag använder både min scenedbrytning (se bilaga 1) och de stillbilder

jag tog vid inspelningsplatserna. Vid jämförelsen av de bilder jag planerade och de slutgiltiga bilderna använder jag mig av den färdiga filmen.

1.5 Avgränsning

Jag har valt att begränsa mitt arbete till att omfatta bildplanering enbart ur en fotografers synvinkel och inte från en regissörs eller en klippares perspektiv. Vidare har jag beslutat att inte nämna något om ljus och färg, utan istället fokusera helt på komposition och karaktärsplacering, eftersom arbetet annars skulle bli för långt.

2 TEORI

2.1 Bildplanering

Eftersom bilden är fotografens sätt att kommunicera med tittaren, är bildplaneringen en viktig del för fotografen. Som ordet lyder är bildplanering en planering av bilder. Planeringen sker med hjälp av manuset och hur man visuellt ser manuset som en film. Bildplaneringen kan göras med hjälp av en bildlista, ett bildmanus eller stillbilder från inspelningsplatser. Jag kommer nedan att förklara olika typer av bildmanus och vilken typ jag använde mig av i min examensproduktion.

Storyboard är en form av bildmanus där man illustrerar hela filmen i form av en ritad serietidning. Det är ett bra sätt att förbereda sig inför en inspelning och är speciellt nyttigt ifall man har mera krävande och detaljrika scener med många saker som händer på samma gång. Det kan vara allt från kamerarörelser, karaktärer som rör sig på ett visst sätt, ljusändringar och specialeffekter. Peter Dahlgren skriver i sin artikel "Så ritas du en storyboard för film" (20.8.2002) att en storyboard är bra eftersom man i förväg har komponerat bilden. Man har tänkt igenom alla bilder man behöver, den ordning som de kommer samt hur det visuella kommer att interagera med manuset.

Man sparar även tid vid inspelningen ifall man har en storyboard. Genom att skapa en grundlig bildlista underlättar man kreativprocessen, menar Alvin i sin artikel "What is a storyboard and why do you need one?" (3.12.2015). Man behöver inte komma på

nya bilder vid inspelningen eftersom man i förväg tänkt ut bilderna. Robert M. Turnage tycker också i sin artikel ”How do film directors, actors, and cinematographers use storyboards? Some examples...” (8.5.2012) att man sparar tid genom att visualisera tiden på dagen och hur mycket ljus man behöver för bilden. Man kan estimerar hur mycket tid man har på sig vid varje inspelningsplats för att kunna ta bilderna med rätt ljus.

Genom att skapa en storyboard säkerställer man samtidigt att bilderna gestaltas på samma sätt. Som Dahlgren (2002) säger är bildspråket i en actionfilm inte densamma som i en romantisk film. När man skapar en storyboard och man märker att bildberättandet avviker mot slutet kan man lättare korrigera det då än på inspelningsplatsen när tidtabellen redan är stram och man har flera tiotals personer som väntar på ens beslut. På samma gång underlättar man också sättet att dela sin vision på. Med ett visuellt hjälpmedel är det lättare att dela och förklara sin vision av filmen med andra, menar Alvin (2015). Med en storyboard kan man visa exakt hur filmen kommer att ställas upp och hur den kommer att se ut. Turnage (2012) anser att en storyboard kan hjälpa alla att föreställa sig inspelningsplatsen, situationen, spänningen, rörelsen och känslorna man vill förmedla i slutfilmen.

Om det är en komplex scen och man har många personer i teamet som måste veta vad som händer under en specifik tid, är det ett bra verktyg att kommunicera med. Däremot, om det är en lättare scen, kan det även räcka med en enkel bildlista där man räknar upp vilka bilder man önskar ta från scenen. Enkla bildlistor är perfekta för människor som inte kan teckna, inte har pengar till att hyra en storyboardartist, eller för den som inte störs av att människor står och väntar på inspelningsplatsen medan fotografen funderar på var de ska ställa kameran, menar Kyle Cassidy i sin artikel ”Storyboard Examples” (1.2.2012).

Shot NO.	Shot Type	Action Description	Shot Description	Equipment
1	Close-up	N/A	Establishing shot	50mm, tripod/SM
2	Mid	N/A	Establishing shot	50mm, tripod/SM
3	Wide	N/A	Establishing shot	50mm, tripod/SM
4	Mid	Benjamin Walking through fence.	Following Benjamin as he walks to the bench. His feet come into focus then we begin to follow him.	50mm/20mm, track, dolly and crane.
5	N/A	Sound of Benjamins footsteps.	N/A	Boom Mic.
6	Mid	Benjamin stops at the bench and turns to sit down.	Same framing as 4 but on face.	50mm/20mm, S/M
7	Wide	Benjamin sits down and begins to look at his news paper.	Postcard shot symmetrically framed.	50mm, tripod

Bild 1. Exempel 1 på bildlista för Bolton Abby. Tom Harrison & Rory Martinez, <http://freespiritfmp.blogspot.fi/2010/05/shot-list-for-bolton-abby.html> (10.3.2016)

Exempel 2 på en enkel bildlista:

1. Vid bild – Från huset mot vägen – En bil kör in på uppfarten.
2. Halvbild – Marken och nedre delen av bildörren – Ett par fötter med cowboyskor stiger ut ur bilen.
3. Närbild – Ansiktet – Clint Eastwood ser argt på huset.
4. Halvbild – Över Eastwoods axel mot garaget – Garageporten är förstörd.

Här visas två exempel på hur man kan ställa upp en lista på bilder, så att man förstår vilka alla bilder som behövs för en viss scen. Skillnaden mellan dessa är att den första är mera beskrivande och visar bland annat detaljer som vilken utrustning behövs för den specifika bilden.

Ett annat sätt att skapa ett bildmanus är till exempel genom man rita ett för hand där ett antal rutor med illustreringar eller bilder representerar varje tagning. Man ritat in alla karaktärer, kamerarörelser och annat som händer i scenen och vad som sägs i manuset under tagningen. Det behöver absolut inte se snyggt ut så länge all viktig information

kommer fram. Enligt Cassidy (2012) kan det till exempel hjälpa kameraoperatörer och ljussättare att veta i förväg vad fotografen söker efter.

En storyboard kan bland annat berätta vilka scener, bilder och b-roller (bilder på inspelningsplatser utan människor) som ska filmas vid varje plats. Vidare kan den beskriva kameravinklar, åkningar och annat viktigt att notera.

Bild 2. Ritad storyboard. <http://www.distans.hkr.se/wid/zoomresurs/site/dramatisera2.html> (26.1.2016)

”Scenkort”

Enligt Cassidy (2012) är scenkort som enkla bildrutor men mera detaljerade. Det kan vara en bild på ena sidan av kortet och en beskrivning på andra. Man kan t.ex. sätta upp post-it-lappar på väggen för att kartlägga scenerna, skriva anteckningar om vad som händer i scenerna, rita upp kamerarörelser eller skådespelare och se hur scenerna samspelar med varandra. Man kan sedan ändra på ordningen hur man vill och testa sig fram för att se vilket som fungerar bäst.

Ett annat sätt att skapa ett bildmanus är att göra som vi gjorde vi vårt fall; vi hade tillgång till vissa av våra inspelningsplatser i Ekenäs, så regissören och jag åkte och gjorde testfilmningar med statister. På detta sätt kunde vi i ett tidigt skede planera bilderna som vi kommer att ta under riktiga inspelningen. Samtidigt kontrollerade vi

ifall scenen kräver räls- eller kranåkningar och kunde förutsäga vad allt som skulle komma att behövas till inspelningen.

Bild 3. Testbild från gravgården då Sture faller. Fotograf Christoph Mällinen. Ekenäs 2014

Animerad storyboard

För att göra en animerad storyboard kan man skanna in teckningar, använda fotografier man tagit, eller riva ut bilder från tidningar, lägga in dem i ett redigeringsprogram och lägga till en berättarröst eller musik. Detta används enligt Cassidy (2012) ofta för att visualisera idén eller känslan i projektet. Man kan även skapa en 3D-animerad storyboard med hjälp av ett datorprogram. Detta kräver lite mera tid men kan vara värt att tänka på ifall man söker finansiering för ett större projekt, eftersom det kan ge en bättre bild av hur slutresultatet kan komma att se ut.

En storyboard är bra inte endast för att visa känslan i filmen utan också för att kontinuiteten i bilderna ska överensstämma med varandra. Man blir att koncentrera sig på ”ett logiskt och kontinuerligt flöde”, säger Dahlberg (2002) och fortsätter, ”på storyboarden bör man skriva ner åt vilket håll personer går åt, så att kontinuiteten bevaras i varje tagning. Om någon i första tagningen går åt vänster kan hen inte i en annan gå åt höger utan att detta visats.” Därför är det viktigt att notera detta och anteckna det i storyboarden.

En annan sak som hänger ihop med storyboard är en så kallad ”floor plan”, det vill säga en planlösning över platsen där skådespelarna rör sig. Turnage (2012) menar att detta används för att visa var skådespelarna kommer att stå vid olika tillfällen i manuset, även kallat markeringar, och åt vilket håll de står vid dessa markeringar. Samtidigt visar det var kameran är placerad då skådespelarna står vid sina markeringar. Det huvudsakliga med en planlösning är att se koreografin mellan skådespelare och kameran på plats när en scen framskrider. Det finns olika program, till exempel Shot Designer, som kan hjälpa en mycket med detta.

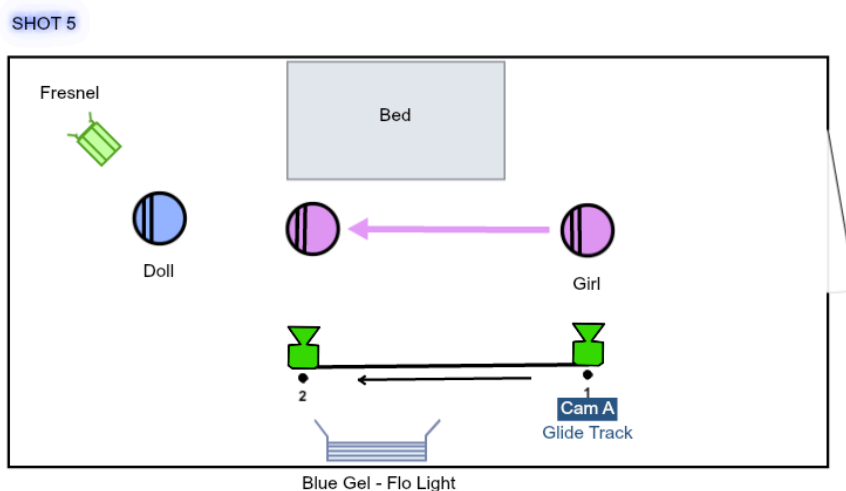

Bild 4. Exempel på planlösning <https://lgwadd.wordpress.com/2013/11/24/shot-list-and-floor-plan/> (26.1.2016)

Utöver förproduktionen och inspelningen kan en storyboard även vara bra i postproduktionen under klippets gång. Klipparen behöver inte se igenom allt material och klippa hur hen tycker är bäst, utan kan följa storyboarden rakt av för att veta hur det ska se ut och därmed få en första version mycket snabbare. Den fungerar då som ett redigeringschema, anser Dahlgren (2002). Samtidigt kan en storyboard även hjälpa till att fylla in visuella element som är oklara eller frånvarande i manuset, t.ex. om tagningen kommer att ske med green screen där bakgrunden kommer att läggas in i efterhand, menar Turnage (2012). Andra element som animationer, voice-over, slagmålskoreografi och andra specialeffekter kan också vara nyttiga att veta i förväg eftersom vissa kräver helt skilda arbetsflöden.

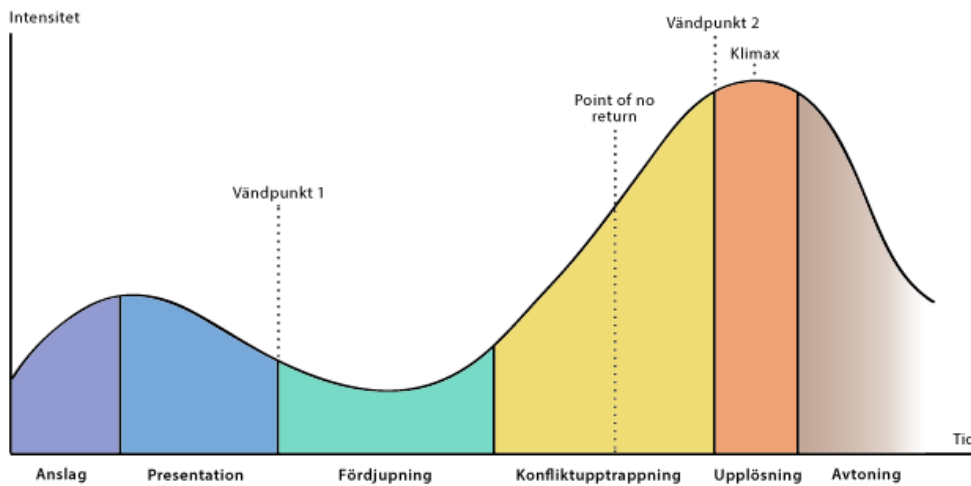
Oavsett om man är en erfaren filmare eller inte, kan en välplanerad storyboard hjälpa en genom ens första filmproduktion utan större hinder eller problem, anser Turnage (2012). Det är inte bara de stora produktionerna i Hollywood som gynnas av ett storyboard, utan även mindre projekt går mycket smidigare genom att man planerar kamerans position och komposition i förväg, tycker Cassidy (2012). Ju mer planering man gör i förväg, desto lättare blir arbetskedena när man är vid inspelningen.

2.2 Dramaturgisk struktur och scenedbrytning

För att få en djupare inblick i hur vår film är uppbyggd tog jag den dramaturgiska kurvan till hjälp. Med hjälp av denna kurva kunde jag se berättelsens alla beståndsdelar och därmed förstå innehållet i filmens alla scener bättre.

De flesta filmberättelser utgår från dramat som berättarform, menar Peter Dahlgren i "Filmens struktur" (20.8.2002). Det innebär att berättelsen består av en övergripande huvudkonflikt och en del hinder. I Sagan om Ringen, till exempel, är konflikten att Frodo är ansvarig för att förstöra ringen i Domedagsbergets eldar, men möts av flera hinder på vägen.

Den dramaturgiska strukturen är uppbyggd enligt tre akter. I första akten finns anslaget och presentationen, i andra akten finns fördjupningen och konfliktupptrappningen och i den tredje akten finns konfliktförlösningen och avtoningen. Mellan dessa akter sker övergångar, så kallade vändpunkter, "där berättelsen förs framåt genom att konflikten spetsas mot sitt yttersta", berättar Dahlgren (2002). Runt den första vändpunkten hittar vi katalysatorn och under akt 2 finns även *point of no return*.

Figur 1. Den dramaturgiska kurvans olika stadier. Peter Warghagen. <http://www.kurser.se/guider/filmdramaturgi-8763>

Anslag

Anslaget finns till för att gripa tag om tittarna och få dem att vilja se mer av filmen. Dessutom berättar det i vilken genre filmen hör hemma i. En actionfilm börjar vanligtvis med scener med mycket fart och specialeffekter där tittaren ska förstå att det handlar om just en actionfilm. Därutöver fungerar anslaget även som filmens spelregler där man gör en överenskommelse med publiken. Ifall man i början av filmen visar att någon kan flyga tycker publiken inte det är konstigt om man senare i filmen visar en annan person som också kan flyga.

Presentation

I presentationen ska karaktärerna presenteras och tittaren ska ”lära känna dem så mycket som möjligt genom information om deras intresse, attityder och relationer till andra”, anser Dahlgren (2002).

Vändpunkt 1

Mellan akt 1 och akt 2 finns den första vändpunkten där huvudkonflikten lyfts fram. Protagonisten (den gode) ställs nu inför ett kritiskt val, där han är tvungen att agera. Oftast är det antagonisten (den onde) som tvingar fram handlingen från protagonistens sida men det kan också vara så att huvudkaraktären får ett uppdrag eller en uppgift att lösa, annars kan saker och ting gå mycket snett, beskriver Dahlgren (2002).

Katalysator

Efter den första vändpunkten hittar vi katalysatorn, som Fredrik Lindqvist beskriver i ”Robert McKee – Noterat från seminariet (4)” (13.1.2009) en händelse, ”som radikalt stör den vanliga ordningen och sätter igång berättelsen”.

Fördjupning

I fördjupningen presenteras karaktärerna ytterligare och deras karaktärsdrag förstärks ännu mer. Den onde blir mera ond och den gode blir mer nedtryckt av den onde. Tittaren kan även få veta att huvudpersonen inte har det så lätt och hen kan antingen vara ganska ensam eller ha en del mänskliga fel, antyder Dahlgren (2002).

Point of no return

Konflikten fördjupas så långt tills den når sin point of no return, ingen återvändo, vilket innebär att något inträffar som gör att konflikten måste lösas; kampen måste slutföras tills någon vinner.

Konfliktupptrappning

Konflikten trappas upp till klimax genom att protagonisten eller antagonisten gör något som tvingar dem till den slutliga uppgörelsen mellan dem båda.

Vändpunkt 2

Mellan akt 2 och akt 3 finner vi den andra vändpunkten där protagonisten försäkrar att hen ska fortsätta kampen fullt ut. Dahlgren (2002) berättar att ”protagonisten och antagonisten kan också uttala sina målsättningar och på så vis leda fram till konfliktlösningen”.

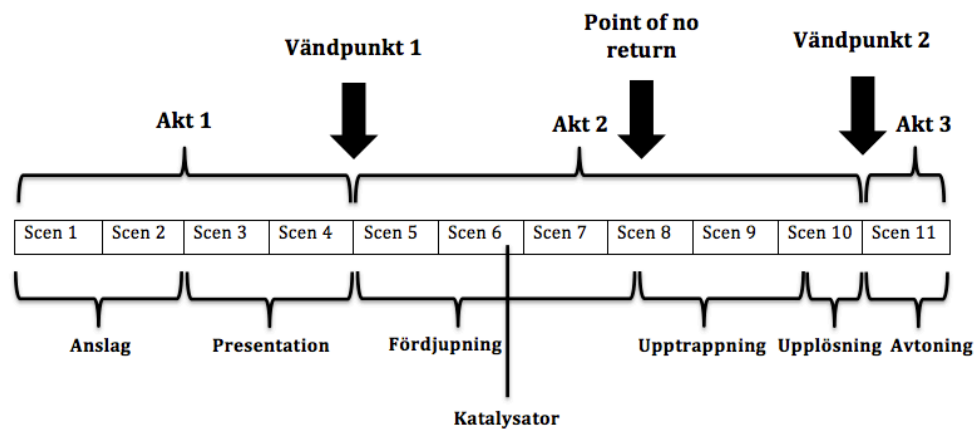
Konfliktlösning

Vid konfliktlösningen har konfliktupptrappningen nått sin klimax och någon av sidorna har vunnit. Publiken vet vem som ska vinna men vill också veta hur hen ska klara det.

Avtoning

Efter att konflikten löses upp måste publiken få tid att ta in det som hänt. Det kan vara några sekvenser på protagonisten där publiken kan hylla eller sörja hen. Dahlberg

(2002) skriver att man ofta brukar ”försvinna från platsen genom en utåkning eller kranrörelse upp i luften för att obemärkt lämna segraren, speciellt i en vid bild.”

Figur 2. Den dramaturgiska strukturen för filmen *I Ensamhetens Stad*. Christoph Mällinen

Efter att ha arbetat fram den dramaturgiska strukturen för filmen och vet vilka scener som hör till vilka akter kan man göra en så kallad scennedbrytning (se bilaga 1). I scennedbrytningen går fotografen antingen själv eller tillsammans med regissören igenom 1) det viktigaste i scenen, 2) vem eller vilka huvudpersonerna är, 3) vad man måste se, 4) vilka problem som kan uppstå, samt 5) ett uppskattat antal bilder per scen. Dessutom går man igenom scenens ingång och utgång, det vill säga hur scenen ska börja och sluta. Genom att göra detta för varje scen kan man undersöka vad exakt det är man vill säga i scenen samt se om vissa scener är mera krävande än andra. Det underlättar också bildplaneringen då man kan se vad i scenen man måste visa. I nästa kapitel går jag noggrannare igenom hur jag arbetade fram scennedbrytningen i vår produktion och använde den för bildplaneringen och gör slutligen en jämförelse mellan bildplaneringen och filmen.

3 FRÅN SCENNEDBRYTNING TILL BILDPLANERING, FRÅN BILDPLANERING TILL FILM

I ett annat skolprojekt jag gjorde i kursen Fiktion 2 använde jag mig av ett ritat storyboard, som baserade sig på scennedbrytningen. Tillsammans med regissören gick jag igenom bilderna och pusslade ihop fram och tillbaka tills vi hade en färdig klippt

berättelse som vi ansåg fungera. I mitt examensprojekt däremot ville jag ta ett annat tillvägagångssätt och skapa en bildplanering som grundade sig på den dramaturgiska strukturen, scenedbrytningen och på de stillbilder jag tog på våra inspelningsplatser. Vissa inspelningsplatser var jag aldrig till före inspelningen och har därför inte stillbilder därifrån. Således kunde jag inte komponera bilden i förväg utan måste göra det på plats vid inspelningen. Eftersom jag hade scenedbrytningen att utgå ifrån kunde jag bättre bedöma vilka bilder jag önskade ta.

När man ser på scenedbrytningen som jag gjorde (se bilaga 1) kan man i vissa scener konstatera att det finns för många bilder utskrivna. På det sättet kan man se vilka alla reaktioner man önskar vilja ta med, men samtidigt kan vissa bilder slås samman eller helt tas bort om de känns överflödiga. Andra bilder är en fortsättning från föregående bilder vid till exempel motbilder och behöver därför inte vara en skild bild varje gång.

3.1 Filmens handling i korthet

På en gravgård mitt i natten ligger Sture (45) på marken med smärtor i benet.

Tomma gator i gryningen över Ekenäs.

I en paketbil sitter Sture och Sara (30), båda parkarbetare. Sara kör medan Sture stirrar ut genom fönstret. På radio hörs nyheter om nedstängningar vilket får Sture att reagera och stänga av radion. De anländer till en park där en gunga hänger från ett träd. De tänker ta bort gungan men just innan Sture hinner klippa ner den kommer Liv (15) gående mot dem och ifrågasätter vad de håller på med. Det är hennes gunga och hon är upprörd över att de tänker ta bort den. Gungan har inte skadat någon och stör heller ingen varpå Sara svarar att man inte kan hänga upp vad som helst i stans parker. Liv skäller ut dem men Sture svarar att det nu bara är som det är. Stures telefon ringer och han går iväg för att prata. Stures mamma har dött. Sture tar bultklipparen och klipper av repen. När gungan faller ser vi att det står "Livs gunga" under gungan.

Sara och Sture sitter i bilen. Sture stirrar ner på gungan medan Sara kör till sjukhuset där Stures mamma ligger. Sture kommer in i hennes rum och blir arg över att hans bror inte är där. Han försöker ringa upp honom utan att lyckas och i ilska slänger han telefonen på golvet. I sin mammas hand finner han sin pappas vigselring.

Kyrkklockor klingar medan en röd himmel sträcker sig över kyrkan.

Sture går på gravgården mot sin fars grav. Han ställer sig framför gravstenen och tar fram en spade och gräver ett hål. I hålet lägger han ner ett smyckeskrin med sina föräldrars vigselringar. Han hör ett prasslande ljud bredvid sig och ser att ett par ögon observerar honom. Han närmar sig ögonen men faller ner smärtsamt mot marken. Han håller sig om benet och hittar ett kaninhål på marken. Han kryper smärtfyllt fram och ropar på hjälp. Han sätter sig upp lutande mot en gravsten och tändar en cigarett. Han ser en man närma sig med en ficklampa. Det är hans bror Tage (40). Tage sätter sig ner bredvid Sture och de diskuterar gamla minnen om sin mamma och hur de gungade som små. Han hjälper Sture upp på fötter och leder honom till bilen.

Vid bilen filosoferar de vidare om livets gång. När Sture ser Livs gunga blir han påmind om att det ännu finns liv kvar och kör iväg med full fart.

Sture sitter på en bänk i samma park där han klippte av gungan. Liv gungar glatt på sin gunga som åter är uppe i trädet.

3.2 SCEN 1 – EXT. EKENÄS KYRKOGRÅRD

I första scenen är det viktigaste att Sture avslöjas då han ligger på gräsmattan vid gravgården och har ont. Tittarnas intresse ska väckas och de ska undra vad som hänt, varför och via vilka händelser han ligger där. Denna bild ska tas genom en kranbild och vara estetisk eftersom det är den första bilden tittaren ser.

Bild 5 (vänster). Planerad bild. Sture ligger på marken och har ont i benet. 2014

Bild 6 (höger). Slutbild. Vid bild på gravgården, Sture ligger på marken. 2014

Jag ville att denna bild tydligt ska visa var huvudkaraktären befinner sig och samtidigt vara intressant nog att få tittaren engagerad. Det svåraste med denna bild var att få kranbilden att sitta bra eftersom tajmingen mellan den som tiltade kameran och kranoperatören, som sänkte kranen, skulle sitta perfekt. Efter flera tagningar fick vi det till slut att sitta rätt.

3.3 SCEN 2 – EXT. EKENÄS/ SCEN 7 – EXT. EKENÄS

Andra scenen består endast av tomma stadsgator i Ekenäs i gryningen. Denna sekvens ska symbolisera en tom stad med knappt något liv i. I scen sju ser vi en rodnande himmel sträcka sig över Ekenäs kyrka vilket visar att tid har passerat samtidigt som det styrker vartåt Sture är på väg (gravgården). Jag åkte iväg på dagen tillsammans med regissören och körde runt Ekenäs för att hitta fina gator att filma. Vi gjorde det på dagen eftersom vi då lättare kunde se hur platserna såg ut.

Bild 7. Planerad bild. Gata 1. 2014

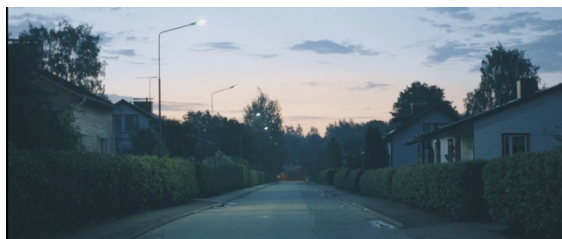

Bild 8. Slutbild. Gata 1. 2014

Bild 9. Planerad bild. Bild på kyrktornet. 2014

Bild 10. Slutbild. Bild på kyrktornet. 2014

Bild 11. Planerad bild. Ekenäs järnvägsstation. 2014

Bild 12. Slutbild. Ekenäs järnvägsstation. 2014

Bild 13. Planerad bild. Gata 2. 2014

Bild 14. Slutbild. Gata 2. 2014

Eftersom vi i förväg visste vilka gator och platser vi skulle filma var det bara för regissören och mig att åka ut och filma dessa vid gryningsljus. Vi passade på att ta bilderna efter en nattinspelning på gravgården och måste därför inte stiga upp en skild gång för det. Det gällde för oss att snabbt åka till alla platser innan solen hann stiga för högt.

3.4 SCEN 3 – INT. PAKETBIL/ SCEN 5 – INT. PAKETBIL

I tredje scenen ser vi Sture tydligt och vi etablerar Sara för första gången. Fokus ska ligga på Sture eftersom det är han som stänger av radion plus att det är kring honom berättelsen kretsar. I scen fem kör Sara och Sture till sjukhuset där hans mor ligger död. Sture håller i Livs gunga och vi måste se hans reaktion. Tanken var att vi skulle filma dem när de kör i bilen genom att använda en bilrigg. Tre bilder var tanken, från vardera

sidan av bilen samt framifrån genom framrutan, så att vi har något att klippa emellan om man kände för det.

Eftersom jag aldrig använt mig av en bilrigg förut var det därför extra intressant och kul att göra bilscenerna. Vi hyrde två bilriggar hos Mutasen Elokuvakonepaja och de var vänliga som visade hur vi skulle använda dem. En var till för att haka fast i bilens sidodörr och den andra för att ha på motorhuven med hjälp av sugkoppar. När det var dags att filma bilscenerna började vi sätta upp riggen på bilen. Vi säkrade riggen och kameran med spännremmar runt bilen för att få en så stadig bild som möjligt (och om, vilket gud förbjude, någon olycka skulle inträffa).

Bild 15 (vänster). Bilriggen från sidan med Sture i bilen. 2014

Bild 16 (höger). Slutbild. Bild från sidan på Sture och Sara i bilen. 2014

Vi körde några testrundor för att se att det fungerade innan vi började filma. Vi blev positivt överraskade hur väl det fungerade. För att kunna se och filma igenom framrutan riggade vi en stor flagga ovanför rutan.

Bild 17 (vänster). Bilriggen på motorhuven. Flaggan riggad ovanför framrutan. 2014

Bild 18 (höger). Slutbild. Bild från Saras håll då hon skjutsar Sture till sjukhuset. Sture håller i gungan. 2014

Bilden genom framrutan användes aldrig i slutfilmen och jag har därför inte referensbilder därifrån.

Förutom att det gick så bra som det gjorde är det enda anmärkningsvärda det att vi inte kunde se bilden i realtid utan blev tvungna att se tagningen efteråt, men detta var inget problem i sig.

3.5 SCEN 4 – EXT. PARK

Tillsammans med regissören åkte vi till parken där gungan skulle komma att hänga. Vi hade med oss stativer för att kunna se skådespelarnas positioner i förhållande till varandra och kameran. Jag gick runt och kollade vinklar, bildstorlekar, möjligheter till åkningar etc. Vi spelade igenom scenen för att se hur skådespelarna skulle röra sig och hur det påverkade bilden. Vi ställde oss frågor som ”Var kommer bilen att vara parkerad?”, ”Från vilket håll kommer flickan?” och ”Vartåt går Sture när han får sitt samtal?”. Allt detta måste jag ta i beaktande då jag planerade bilderna.

Det finns flera saker som är viktiga och som bör visas i scenen. Vi ska förtydliga att Sture och Sara är stadsarbetare genom att visa dem i arbetskläder och bilen fylld med trafikskyltar och vägmärken.

Bild 19 (vänster). Planerad bild. Vid bild på parken med trädet, som gungan kommer att hänga i. 2014

Bild 20 (höger). Slutbild. Vid bild på parken med gungan i trädet, bilen, Sara och Sture. 2014

Gungan ska visas för första gången och Liv, gungans ägare, ska presenteras. Hennes dialog med Sture och Sara ska trappas upp då hon får reda på att de tänker ta ner hennes gunga.

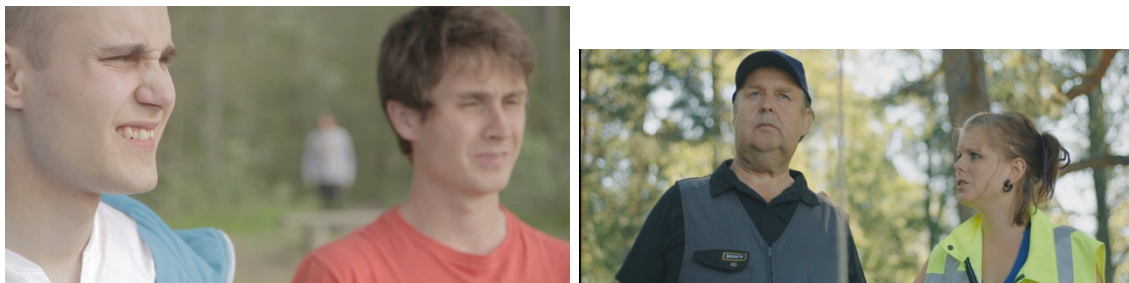

Bild 21 (vänster). Planerad bild. Two-shot på "Sture" och "Sara", "flickan" närmar sig i bakgrunden. 2014

Bild 22 (höger). Slutbild. Two-shot på Sture och Sara. Panorering. 2014

Istället för att ta skilda bilder på Sture, Sara och flickan som närmar sig i bakgrunden gjorde jag en panorering från en two shot på Sture och Sara till flickan. För att få flickans reaktion mer i fokus när hon ser dem vid hennes gunga valde jag att göra en skild åkning som följer flickan när hon går mot dem.

Bild 23. Slutbild. Panorering till flickan. 2014

Bild 24. Slutbild. PLK åkning med flickan. 2014

När flickan kommer framför Sara och Sture ville jag ha en bild med alla tre. Jag hade planerat en vidare bild men beslutade mig för att hålla det tätare för att komma karaktärerna närmare.

Bild 25. Planerad bild. Bild på alla tre. 2014

Bild 26. Slutbild. Bild på alla tre. 2014

Bilden på flickan höll jag också tätare eftersom jag tyckte det var viktigt att fånga hennes reaktion.

Bild 27. Planerad bild. Halvbild på "flickan". 2014

Bild 28. Slutbild. PLK flickan. 2014

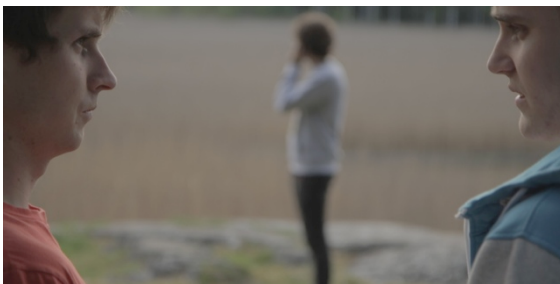

Bild 29 (vänster). Planerad bild. Two-shot "flickan" och "Sara" med "Sture" i bakgrunden som talar i telefon. 2014

Bild 30 (höger). Slutbild. Two-shot på flickan och Sara. Sture i bakgrunden som talar i telefon. 2014

Stures reaktion efter samtalet då han får reda på att han mor har dött är viktig, likaså då han klipper av repen på gungan. Även gungans undersida som avslöjar att det är "Livs gunga" vilket blir en symbol för döden då den tas ner och styrker att allting läggs ner i staden.

Bild 31 (vänster). Slutbild. Sture får precis reda på att hans mor har dött. Han klipper av repen på gungan. 2014

Bild 32 (höger). Slutbild. Gungan faller till marken. "Livs gunga" avslöjas. 2014

3.6 SCEN 6 – INT. VÄSTRA NYLANDS SJUKHUS/ PATIENTRUM

I scen sex ser vi Sture komma tillsammans med en sjukskötare in i rummet på sjukhuset där hans mamma ligger. Dessutom är Stures bror, Tage, inte där, vilket får Sture att reagera starkare än någonsin och i och med det kan vi kalla denna händelse för katalysatorn. Sture försöker ringa till Tage utan någon framgång och slänger argt telefonen i golvet.

I scenen måste vi se Stures mor ligga livlös på sängen och en vissnen blombukett på nattduksbordet vilket antyder på att ingen har varit där på länge.

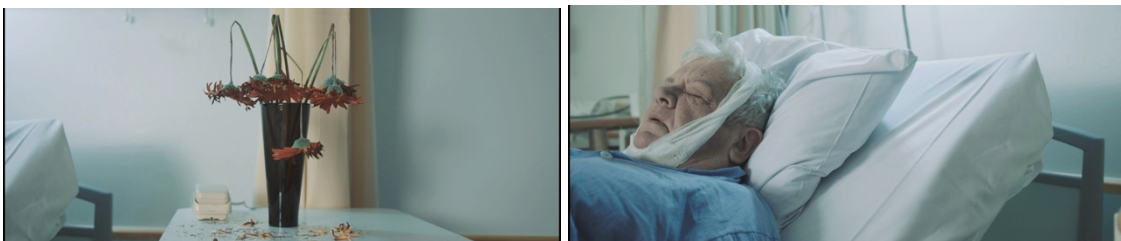

Bild 33 (vänster). Slutbild. Åkning från blombuketten till bild 34. 2014

Bild 34 (höger). Slutbild. Åkning till mamman som ligger död i sängen. 2014

Denna åkning var först planerad som en längre åkning från blombuketten till mamman i sängen vidare till Sture och sjukskötaren som kommer in i rummet. Åkningen i sig var inte särskilt svår men utmaningen här var att mamman inte fick andas när hon var i bild. Eftersom åkningen var ganska långsam fick hon hålla andan en ganska lång tid och det var inte så enkelt som vi trodde. Vi beslutade därför stycka upp bilden i en kortare åkning och en egen bild på Sture och sjukskötaren som kommer in i rummet, vilket i slutändan blev mycket bättre.

Vidare måste vi visa Stures och sjukskötarens dialog fram till att han slänger telefonen i golvet och när Sture närmar sig mamman och finner sin fars vigselring i mammans handflata.

Bild 35. Slutbild. Sture ringer till Tage utan svar. 2014 *Bild 36. Slutbild. Sture går fram till mamman. 2014*

Här var utmaningen den att jag ville visa när Sture slänger telefonen i golvet men samtidigt komma så nära honom som möjligt. Likaså ville jag få med mamman på ett hörn för att tittaren ska förstå Stures blickriktning. Jag löste detta genom att ta en tätare bild på honom med sjukhussängen i förgrunden. Bilden kunde sedan klippas ihop i hans rörelse då han slänger telefonen.

Bild 37. Slutbild. Sture hittar sin fars vigselring i mammans handflata. 2014

Sjukhusscenen är den scen som jag minst kunde planera eftersom jag inte var på inspelningsplatsen före inspelningen. Jag litade helt på min kunskap om att kunna hitta bilderna på inspelningsplatsen med scennedbrytningen som grund. Jag visste vilka bilder jag sökte samt vad tittaren måste se och kunde därför komponera bilderna enligt det.

3.7 SCEN 8 – EXT. EKENÄS KYRKOGRÅRD

Scen åtta är den längsta scenen i filmen och på gravgården här det mycket som ska hända under en längre tid. Därför krävde denna scen mer planering än de andra.

Första gången jag var på inspelningsplatsen var tillsammans med regissören och vi letade efter en plats där vi kunde filma Sture som går på gravgården. Vi tänkte oss en åkning där vi följer Sture och jag ville även ha gravstenar som passerar förbi i förgrunden medan Stures ben syns bakom stenarna. Eftersom gravgården är ganska stor gick vi omkring en stund tills vi hittade den rätta platsen.

Bild 38 (vänster). Planerad bild. Platsen där Sture ska gå på gravgården. 2014

Bild 39 (höger). Slutbild. Åkning som följer Sture gå på gravgården. 2014

Det enda lilla problemet var att man såg reflektionen av kameran och åkvagnen i vissa släta gravstenar. Som tur var dessa stenar i slutet av åkningen och vi kunde därför använda början och mitten av åkningen ändå.

Efter att vi hade hittat platsen han går vid, letade vi efter en lämplig gravsten som skulle fungera som Stures fars gravsten. När vi väl hittade platsen gick vi igenom sceneriet och hur det kommer att utspelas. Sture går fram till graven, plockar ut vigselringarna ur fickan och gräver ner dem i marken. Samtidigt som regissören planerade skådespelet gick jag omkring och planerade bilderna.

Bild 40 (vänster). Planerad bild. Sture går fram till sin fars grav. 2014

Bild 41 (höger). Slutbild. Sture går fram till sin fars grav. 2014

Sture hör ett prassel och närmar sig två ögon som lysas upp i busken. Han kvider till och faller ner på marken efter att ha stigit i ett kaninhål med ena foten.

Bild 42 (vänster). Planerad bild. Sture hör ett prassel i busken. 2014

Bild 43 (höger). Slutbild. Sture hör ett prassel i busken. 2014

Det svårt att få det att se ut som att han faktiskt faller ner i ett kaninhål och inte bara faller av sig själv. Tyvärr tror jag inte att vi inte riktigt lyckades med det även om vi visade en kanin i en skild bild.

När Sture faller ner till marken och har ont i benet tyckte vi om idén om att visa honom ovanifrån när han krälar fram. Vi tyckte det fungerade bra vid planeringen och beslutade oss därför för en sådan bild.

Bild 44 (vänster). Planerad bild. Sture på marken ovanifrån. 2014

Bild 45 (höger). Slutbild. Sture på marken ovanifrån. 2014

Med hjälp av en kran kunde vi ta bilden på Sture ovanifrån utan att våra fötter skymtade i bildkanterna.

Fortsättningsvis kryper Sture fram till en gravsten och lutar sig emot den. Han ser Tage komma till gravplatsen. Tage märker honom efter att Sture talat till honom. Tage försöker hjälpa honom upp men Sture vill inte ha hans hjälp. Istället sätter sig Tage ner bredvid honom, de talar om gamla minnen.

Bild 46 (vänster). Planerad bild. Tage och Sture sitter och talar. 2014

Bild 47 (höger). Slutbild. Åkning med fokus på Tage. Sture i förgrunden. 2014

Eftersom denna dialogscen är väldigt lång, planerade jag in åkningar från olika håll för att få det visuella mera intressant. Jag tänkte på deras positioner, hur de sitter i förhållande till varandra och vad åkningen kommer att ge till berättelsen.

Bild 48. Planerad bild. PLK på Tage. 2014

Bild 49. Slutbild. Åkning mot Tage LK. 2014

En åkning mot Tage gör sig bra när han sitter och intimt berättar om gamla minnen när de var barn, om deras mamma och hur de gungade.

Bild 50. Planerad bild. PLK Tage. 2014

Bild 51. Slutbild. LK Sture. 2014

Bild 52. Planerad bild. Two shot Tage och Sture. 2014

Bild 53. Slutbild. Åkning mot Tage. 2014

Slutligen hjälper Tage honom upp.

Bild 54. Planerad bild. Tage hjälper upp Sture 2014

Bild 55. Slutbild. Tage hjälper upp Sture 2014

3.8 SCEN 9 – EXT. EKENÄS KYRKOGRÅRD

I scen nio skuffar Tage Sture i en skottkärra. Tanken var från början att ta scenen i två bilder: en vid bild på hela situationen och en närmare reaktionsbild på Sture då han ler. När vi väl var på inspelningsplatsen beslutade vi att det räcker med en bild eftersom scenen ändå är kort samt att det ska vara lite humoristiskt.

Bild 56 (vänster). Vägen till kapellet där Tage kommer att skuffa Sture på en skottkärra. 2014

Bild 57 (höger). Slutbild. Tage skuffar Sture på skottkärran. 2014

3.9 SCEN 10 – EXT. KYRKOGRÅRDENS PARKERINGSPLATS

Vi övade igenom sceneriet efter att vi övade gravgårdsscenen och använde tillfälligt regissörens bil som Stures fordon. I tionde scenen får Sture hjälp av Tage att ta sig till sin bil. Tage stannar kvar vid bildörren och de talar med varandra om hur inget från det förflutna finns kvar.

Bild 58. Planerad bild. Tage hjälper Sture in i bilen. 2014 *Bild 59. Slutbild. Tage hjälper Sture in i bilen. 2014*

I övningen använde vi en vanlig personbil som är ganska låg. Detta medförde att jag planerade in två skilda bilder för Sture och Tage, men eftersom vi använde en paketbil i filmen var Sture och Tage på samma höjd. Detta betyder att jag kunde slå samman båda

bilderna och därtill göra det till en åkning där man först ser parkeringen och slutligen båda karaktärerna i halvbild.

Bild 60. Planerad bild. Sture talar till Tage. 2014

Bild 61. Planerad bild. Tage talar till Sture. 2014

Bild 62. Slutbild. Sture och Tage talar. 2014

Sedan märker Sture gungan på sätet och får nytt hopp och kör iväg.

Bild 63. Slutbild. Sture märker gungan i bilen. 2014

Bild 64. Slutbild. Sture talar till Tage. 2014

Jag ville inte spjälka upp bilden i flera bilder och gjorde därför så att jag tiltade kameran från gungan upp på Stures ansikte då han reagerar och öppnar fönstret för att tala till Tage.

Bild 65 (vänster). Planerad bild. LK Sture talar om att det finns liv i Ekenäs. 2014

Bild 66 (höger). Slutbild. LK Sture talar om att det finns liv i Ekenäs och kör iväg. 2014

3.10 SCEN 11 – EXT. PARK

I elfte scenen ser vi Liv gunga i parken och Sture sitta med ena foten i paket på parkbänken bakom och se belåten ut. Det var planerat att ta hela scenen med en kranbild och två skilda bilder; en tät bild på Liv när hon gungar och en egen bild på Sture.

Bild 67. Slutbild. Liv gungar in i bild. 2014

Bild 68. Slutbild. Kranbild på Liv och Sture. 2014

Båda bilderna i denna scen blev riktigt lyckade enligt mig. Nu i efterhand saknar jag dock en egen bild på Sture där man skulle se honom se glad och belåten ut på parkbänken. Eftersom filmen börjar med honom och det är han som klipper av repen på gungan tycker jag det skulle ha funnits skäl till att visa honom.

4 ANALYS

Att arbeta fram bildplaneringen i min examensfilm enligt mina två metoder fungerade i mitt tycke bra. Genom att först analysera manuset efter den dramaturgiska strukturen, kunde jag veta i vilka scener de tre akterna och deras vändpunkter fanns och om det förekom händelser som krävde mer uppmärksamhet än andra. Då jag hade denna vetenskap kunde jag ta det vidare till scenedbrytningen för att spjälka upp scenerna var för sig och plocka ut det viktigaste i varje scen och uppskatta antalet bilder per scen. Jag

kunde samtidigt se ifall flera bilder liknade varandra och i så fall kombinera dem. När jag sedan var på inspelningsplatsen kunde jag lättare söka kompositionen och kameravinklarna då jag visste från scennedbrytningen vad jag ville ha. Det hjälpte mycket att också ha skådespelare eller statister på plats så att jag kunde se var de står och hur de rör sig i scenen. Parken och gravgården är två exempel där det fungerade bra att komponera bilden enligt hur sceneriet utspelade sig. Regissören övade med skådespelarna och jag kunde samtidigt gå runt och titta genom kameran och komponera bilden.

Därutöver hade jag ett stöd av scennedbrytningen även om jag inte hade tillgång till alla inspelningsplatser förrän vid själva inspelningen. Till exempel sjukhusscenen är den scen som jag var minst förberedd för. Jag hade inte tillgång till inspelningsplatsen förrän på själva inspelningsdagen och kunde därför inte planera bilderna enligt min andra metod; att fara till inspelningsplatsen och öva sceneriet med statister. Jag fick istället använda den information jag analyserat fram genom scennedbrytningen för att veta vad som var det viktigaste att få med i scenen. På plats kunde jag sedan bestämma tillsammans med regissören var kameran skulle stå och hur skådespelarna skulle röra sig. Jag kunde också avgöra om det skulle ske några åkningar eller andra kamerarörelser i scenen. När planeringen på plats var klar och det var dags att filma, upptäckte jag att det inte riktigt gick som det var planerat. Tanken var att filma Stures mamma när hon ligger ”död” på sjukhussängen och göra en långsam åkning från de vissna blommorna till sängen och vidare till dörren där Sture och en sjukskötare skulle komma in. Vi bad mamman att hålla andan medan åkningen höll på för att vi inte skulle se henne andas, men eftersom åkningen var långsam och tog en stund, orkade hon inte hålla andan mer än hälften av åkningen. Vi testade några gånger men konstaterade sedan att det var omöjligt. Hur skulle vi göra då? Eftersom jag visste via scennedbrytningen vad det viktigaste var i scenen – att se Stures mamma död samt Stures reaktion – kunde jag tänka om och beslutade att ta bilden i två delar: en skild åkning från blommorna till sängen och en egen bild på dörren när Sture och sjukskötaren kommer in. Detta i sin tur fungerade bättre eftersom mamman då kunde hålla andan under hela åkningen.

Min bildskapandeprocess har varit väldigt nyttig för mig i min roll som fotograf för denna film. Redan vid analysen av den dramaturgiska strukturen av manuset funderade

jag ut vilka händelser i scenerna som var viktiga att få med och vilka slags bilder jag behövde. Det styrktes sedan med stillbilder från inspelningsplatserna. Eftersom denna process alltid låg i tankarna var jag jämnt närvarande i bildskapandet och jag kände mig förberedd när inspelningarna satte igång.

Att arbeta fram en scenedbrytning och ett bildmanus, i form av stillbilder från inspelningsplatsen, enligt de metoder jag använt, kan ha flera fördelar. När man jämför stillbilderna i planeringsskedet med bilderna i filmen kan man konstatera att vissa stämmer bättre överens än andra. De som liknar varandra mera gör det mest för att jag före inspelningen besökte inspelningsplatsen med eller utan statister och kunde planera bilderna utifrån den informationen, som jag analyserat fram genom scenedbrytningen. De slutbilder som mindre liknar de planerade gör det beroende på ändringar i inspelningskedet som gjordes för att anpassa sceneriet på bästa sätt. Istället för att hålla fast vid en bild, som vid planeringen såg bra ut, ändrade jag kompositionen för att framhäva det viktiga i scenen. Dessutom finns det scener som inte har bilder planerade och inte kan jämföras med filmens bilder. Detta betyder att komponeringen skedde på plats, men eftersom jag visste från scenedbrytningen vad jag sökte efter i den specifika scenen kunde jag med hjälp av scenedbrytningen skapa fram bilderna. Således medförde det en smidigare bildskapandeprocess och ett bättre bildresultat. I denna produktion kom det som tidigare nämnt vid sjukhusscenen. Eftersom jag inte hade bilderna färdigt planerade var jag fri att anpassa mig till skådespelarna och den känslan skådespelarna gav i scenen.

Förutom dessa fördelar finns det även nackdelar med denna metod. Om man planerar för noga hur bilderna ska se ut och låser sig fast vid det kan det dyka upp problem längre fram i processen. Ett exempel är om man filmar en scen med lekande barn där barnens energi är det viktigaste i bilden. Då spelar det ingen roll hur välplanerad bild man har, det som gäller är att få fram energin via barnen och inte tvinga barnen att följa ens planering. Ett exempel ur denna produktion är gravgårdsscenen. I filmen använde vi amatörskådespelare och vid övningen spelade de riktigt bra, men så fort kameran var igång satte de på ett skådespel. Det var inte lätt att få dem att slappna av framför kameran då det gällde. Samma sak som med barn är man kanske tvungen att få fram energin via amatörskådespelarna och inte tvinga dem till den inspelningsprocess som vi

hade och att förvänta sig att de skulle kunna prestera som professionella skådespelare. Jag hade noga planerat det tekniska så som kamerans position och genom vilka åkningar vi ska ta bilderna, men ändå kändes scenen väldigt lång och det kändes som att det borde finnas något extra som gör att det tänder till. Kanske blev det för mekaniskt och passade inte in till deras rollprestation. Om jag skulle få göra om det idag skulle jag planera igenom det ännu mera tills jag är helt säker på vad det viktigaste är i scenen och exakt vad det är jag vill ha ut av scenen. Jag skulle inte behöva låsa fast mig vid det tekniska utan istället kunna vara mera spontan och fri till att ändra bildspråket så att det passar in till skådespelarna och deras prestation.

I en intervju med John Albrecht (13.1.2016) berättar filmfotografen Yves Bélanger att han inte vill planera allt för mycket inför en inspelning. Han planerar det som behövs så att chefselektrikern och chefspassaren ska veta vad som händer i scenen; om det ska vara en viss sorts ljussättning eller om det ska användas en kran eller rälsåkning. Bélanger vill vara förberedd men inte till den grad att han inte är kan ändra sig ifall något ”magiskt” händer i scenen. Han går då efter instinkt och enligt skådespelarnas reaktioner.

Yves Bélanger visar att man inte endast kan förlita sig på planeringen när det kommer till filminspelning. Det fungerar till en viss grad och han hittar en gyllene medelväg där planering och spontanitet går hand i hand. Beroende på situationen – om en scen är speciellt krävande eller om en viss känsla är det viktigaste att få fram i scenen – behövs planering med rum för flexibilitet då det gäller att följa skådespelet.

5 SLUTSATS

Meningen med detta arbete var att få en större uppfattning om filmens bildplaneringsprocess. Jag hade filmens dramaturgiska struktur och scennedbrytningen som grund för bildskapandet då jag, tillsammans med regissören, besökte inspelningsplatserna. Vi hade med oss antingen skådespelare eller statister vilket underlättade för oss att se hur scenerna kommer att utspela sig. Jag kunde då lättare gå runt med kameran och hitta bilderna jag sökte efter och vissa av de stillbilder jag tog vid planeringen liknar dem som slutligen är med i filmen.

Resultatet av detta arbete visar att planering enligt mina två metoder fungerar till en viss grad, men sen beror det på faktorer som till exempel hurdana skådespelare man har och i vilken situation dessa skådespelare spelar i. Man kan inte låsa fast sig vid den planering man gjort och hoppas på att skådespelarna ska prestera som man önskar. Som fotograf måste man vara flexibel och öppen för spontanitet och läsa av skådespelarna och fånga deras energi på deras sätt. Man ska planera så mycket så att man vet exakt vad man söker efter i den specifika scenen och först då kan man släppa taget om sin planering och på inspelningsplatsen känna sig fri i sitt bildspråk.

KÄLLOR

- Albrecht, John. (2016), "This camera thinks exactly like me:" cinematographer Yves Bélanger at the peak of his career (www). Hämtat från MovieMaker, <http://www.moviemaker.com/archives/interviews/camera-thinks-exactly-like-cinematographer-yves-belanger-peak-career/>. Publicerat 13 januari 2016. Hämtat 29 mars 2016.
- Alvin, red. (2015), *What is a storyboard and why do you need one?* (www). Hämtat från GoAnimate, <http://resources.goanimate.com/marketing/what-is-a-storyboard-and-why-do-you-need-one>. Publicerat 3 december 2015. Hämtat 10 december 2015.
- Cassidy, Kyle (2012), *Storyboard Examples* (www). Hämtat från Videomaker, <http://www.videomaker.com/article/15361-storyboard-examples>. Publicerat 1 februari 2012. Hämtat 10 december 2015.
- Dahlgren, Peter (2002), *Filmens struktur* (www). Hämtat från Voodoo Film, <http://www.voodooofilm.org/artikel/filmens-struktur>. Publicerat 20 augusti 2002, ändrad 21 september 2010. Hämtat 25 februari 2016. Artikel om dramats struktur.
- Dahlgren, Peter (2002), *Så ritas du en storyboard för film* (www). Hämtat från Voodoo Film, <http://www.voodooofilm.org/artikel/storyboard>. Publicerat 20 augusti 2002. Hämtat 8 december 2015. Artikel om storyboard.
- Lindqvist, Fredrik (2009), *Robert McKee – Noterat från seminariet (4)* (www). Hämtat från Att Skriva Filmmanus – Bloggen, <http://blogg.adastramedia.se/2009/01/robert-mckee-noterat-frn-seminariet-4.html>. Publicerat 13 januari 2009. Hämtat 1 februari 2016. Blogginlägg.
- Turnage, Robert M. (2012), *How do film directors, actors, and cinematographers use storyboards? Some examples...* (www). Hämtat från 26 Short Screenplays for Independent Filmmakers, <http://www.26screenplays.com/how-film-directors-actors-cinematographers-use-storyboards-examples/>. Publicerat 8 maj 2012. Hämtat 8 december 2015.

BILAGOR

Bilaga 1 – Scennedbrytning av ”I Ensamhetens Stad”

Arbetstitel: Frälsningen
Manusversion 5
Regi: Rudolf Donner
Foto: Christoph Mällinen

SCEN 1

1. Viktigaste i scenen:
Sture avslöjas vid gravstenar, ligger på gräsmattan i en onaturlig ställning och kryper framåt. Hans vänstra fot verkar skadad.
2. Vem är huvudpersonen i scenen:
Sture
3. Vad måste man se?
Sture befinner sig på en gravplats och har en skadad fot.
4. Vilka problem kan uppstå?
Kranbilden ska sitta bra och etablera gravgården på ett estetiskt sätt.
Stures fot ska verka skadad
5. Antal bilder
1. Kranbild där man etablerar gravgården och åker ner mot Sture som syns som silhuett. (Allt i ett?)

SCEN 2

1. Viktigaste i scenen:
Etablera lugnet i staden Ekenäs genom att visa tomma stadsgator
2. Huvudperson
Ingen
3. Vad måste man se?
Tomma gator
4. Problem?
Att gatorna ej är tomma.
Filma vid gryning, tänka efter från vilken sida (med tanke på solen) man ska filma ifrån
5. Antal bilder
1. Gågatan

2. Villaområdet
3. Gamla stan
4. Björknäsgatan

SCEN 3

1. Viktigaste i scenen:

Etablera Sara

Visa att de jobbar inom stadens tekniska verk, byggoveraller, reflexvästar.

Stures reaktion på nyhetssändningen

2. Huvudperson

Sture och Sara

3. Vad måste man se?

Fokus på Sture. Han håller skakigt i en kaffekopp.

Stures reaktion på nyhetssändningen.

4. Problem?

Filma dem i bilen. Från sidan? Framifrån? Brännvidd?

Syns omgivningen ur fönstret? Är det väsentligt att det syns?

Dammig interiör.

Regn smattrar mot fönstret.

5. Antal bilder

1. Från Stures sida där man ser Sture i förgrund (fokus?) och Sara i bakgrund.

(2. Framifrån genom framrutan där man ser båda sitta och regnet fara på rutan.)

3. Från Saras sida där man ser Sture hålla i en kaffekopp.

SCEN 4

1. Viktigaste i scenen:

Bilen med trafikskyltar och dylikt.

Gungan hänger i trädet.

Liv presenteras och dialogen mellan dem.

Stures reaktion i telefonen

Sture klipper av gungans rep och texten under sätet kommer fram.

2. Huvudperson

Sture, Liv, Sara

3. Vad måste man se?

Bilen med trafikskyltar

Gungan och bultklipparen, Sara tar Stures hand.

Liv och deras dialog, Livs känslor kring att staden är döende

Stures reaktion i telefon

Sture klipper av repet till gungan.

4. Problem?

Trafikskyltar osv till bilen.
Gungan i trädet. Gungan faller snyggt.

5. Antal bilder

1. Sara och Sture lutar mot paketbilens sida. Sidodörren är öppen och trafikskyltar syns.
2. Gungan etableras. Gungan som förgrund och i bakgrunden ser vi Sture och Sara. Alternativt en vidare bild på gungan och bilen.
3. Saras och Stures dialog (two shot? Sture i förgrund, Sara i BG?)
4. Sture går fram till gungan. (samma som bild 2?)
5. Sara tar ut en bultklippare från paketbilen och går fram till Sture och ger den åt honom och tar hans andra hand. (4 och 5 i samma bild 2?)
6. Saras replik
7. Liv då hon står på stigen. Hennes replik och hon går fram till Sture och Sara.
Livs replik
8. Saras replik
9. Stures replik
10. Liv ger upp. (samma som 7?)
11. Telefonen ringer och Sture stelnar till.
12. Bild på telefonens display?
13. Sture ser på skärmen och nickar, ger bultklipparen åt Sara och går iväg en bit. Sara sätter sig i gungan.
14. Bild då man ser både Sara och Liv på vardera sidan i förgrund och Sture i bakgrund.
15. Saras replik från gungan.
16. Sture tar bultklipparen, säger replik och klipper av repet.
17. Gungan faller på sida. (Filmas på sida så att man ser texten rätt men resten fel?) Scenövergång?

SCEN 5

1. Viktigaste i scenen:

Sture håller i gungan och hans betraktelse av gungan.

2. Huvudperson

Sture, Sara

3. Vad måste man se?

Sture och att han håller i gungan.

4. Problem?

Filma i bilen så att man ser vad som händer.
Få med Stures reaktion.

5. Antal bilder

1. Bild på Sara och Sture då han sitter i bilen och håller i gungan fundersamt.
2. Bild på gungan?

SCEN 6

1. Viktigaste i scenen:
 - Stures mor ligger död i rummet.
 - Stures reaktion till mamman och att Tage inte är där.
 - Sture kastar telefonen i väggen och telefonen går sönder.
2. Huvudperson
 - Sture
3. Vad måste man se?
 - Stures mor som ligger på sängen i ett kallt rum.
 - Vissnad blombukett hänger livlöst i en vas på nattduksbordet.
 - Stures kommer in i rummet med en sjukskötare
 - Sjukskötarens dialog med Sture
 - Sture tar upp telefonen och ringer till Tage medan sjukskötaren ser förbryllat på.
 - Sture kastar telefonen i väggen
 - Sture tar mammans hand och ser sin fars vigselring i handflatan.
4. Problem?
 - Mamman måste se död ut. Vissen blombukett.
 - Telefonen ska kastas i väggen och gå sönder.
 - Sture ska gråta när han håller i sin mors hand.
5. Antal bilder
 1. Bild på sjukhuskorridoren
 2. Bild på Tages mor som ligger död i sängen
 3. Vissen blombukett (tas i samband med 2:an? Vid bild)
 4. Sture kommer in med en sjukskötare (samma som 2?)
 5. Närmare på Sture replik
 6. Närmare på sjukskötare replik
 7. Sture tar upp telefonen ur fickan och ringer Tage. Sjukskötaren går ut, Sture kastar telefonen i väggen.
 8. Stures mor från Stures sida.
 9. Närmare bild på Sture replik ”Mamma”
 10. Stures mors hand med vigselring i handen.

SCEN 7

1. Viktigaste i scenen:
 - Visa lugnet och övergången, tid passerar.
2. Huvudperson
 - Ingen
3. Vad måste man se?
 - Rodnande himmel sänker sig över Ekenäs gator.
4. Problem?
 - Himmel måste rodnande. Klart väder.

5. Antal bilder

1. Bild på en rodnande himmel som sänker sig över Ekenäs gator.

SCEN 8

1. Viktigaste i scenen:

Sture kommer till sin fars grav och lägger ringarna vid graven.
Han märker två ögon (?) och faller ner av smärta. ”Döda mig också?”
Tage kommer till gravplatsen med ficklampa och märker Sture.
Stures och Tages dialog.

2. Huvudperson

Sture och Tage.

3. Vad måste man se?

Sture som kommer till sin fars grav.
Vigselringarna.
Två ögon under ett träd. Kaninen
Sture faller plågsamt, kaninhål
(Sture ropar på Hjälp och kryper)
”Försöker du ta livet av mig också?”
Sture sitter emot en gravsten och tänder en cigarett.
Tage kommer med en ficklampa på gravgården.
Stures replik till Tage, Stures ansiktsuttryck
Tages replik
Stures försöker resa sig men faller
Tage rusar fram och hjälper Sture
Stures och Tages dispyt
Tage sätter sig.
Deras dialog
Sture minns sakta, han ler.

4. Problem

Att det är för mörkt att ringarna inte syns?
Kaninögonen
Kaninhål och att Sture faller i, ont i foten
Att det inte blir för tråkigt om det är lång dialog med samma bilder?

5. Antal bilder

1. Åkning på Sture då han går med lykta
2. Bild på gravstenen, Stures fötter och lyktan syns i sidan av bilden.
3. Bild på smyckeskrin och att han gräver.
4. Bild på Sture då han ser ögonen och går närmare ögonen, faller
5. Bild på kaninen
6. Bild rakt ovanför Sture där han kvider av smärtor. Känner kaninhål. KRAN?
7. Bild då Sture kryper, ropar Hjälp och krälar. Replik
8. Bild då Sture sitter mot gravstenen. På avstånd ser man Tage komma med en ficklampa. ”Hon dog”
9. Bild på Tage där man ser han släcka ficklampan.

10. Närbild på Stures ansikte. replik
11. Vidare bild då Sture stiger upp och faller, Tage kommer och hjälper.
12. Sture och Tage ”Är du okej?” Tage tar ett steg tillbaka.
13. Tage sätter sig.
14. PLK på Tage
15. PLK på Sture
- 15b. Bild 14 och 15 som two-shot? Åkning?
16. LK på Tage ”Jag minns mamma. Minns du gungan vi hade som små?”
17. LK på Sture ”Det hade jag glömt”.
18. Tage stiger upp
19. Sture från Tages vinkel ”Tänker du bära mig?”
20. LK på Tage när han ler.

SCEN 9

1. Viktigaste i scenen
Tage knuffar Sture i en skottkärra
2. Huvudperson
Sture, Tage
3. Vad måste man se?
Tage då han knuffar Sture i en skottkärra
Sture då han ler.
4. Problem?
Filma då Tage skuffar skottkärran, en vid
Närmare bild på Sture när han sitter i skottkärran. Åkning bredvid, framför med
lång lins? Sitta i samma skottkärra och filma framifrån?
5. Antal bilder.
 1. Åkning med vid lins där man ser hela situationen
 2. Närmare bild på Sture då han ler.

SCEN 10

1. Viktigaste i scenen:
Tage hjälper Sture att komma in i bilen.
Stures och Tages dialog.
Sture ser gungan i passagerarsätet och reagerar.
2. Huvudperson
Sture, Tage
3. Vad måste man se?
Se när Tage hjälper Sture in i bilen.
Tage replik
Sture i bilen replik
Sture ser gungan och vevar ner fönstret och säger replik.

4. Problem?

Filma Sture när han ser gungan. Från passagerarsätet med öppen dörr och filma nerifrån med gungan i förgrund på Stures ansikte. ELLER OTS på Sture så att man ser gungan i sätet.

5. Antal bilder:

1. Bil låses upp och man ser orangea blinkers. Åkning?
2. Tage hjälper Sture komma in i bilen.
3. Tages replik
4. Sture i bilen replik. (samma som bild 2?)
5. Tage går mot sin bil och Sture stänger dörren (inifrån Stures bil och man ser genom fönstret Tage gå mot sin bil?) ELLER utifrån en vidare bild, t.ex. bild 1?
6. Bild på gungan i passagerarsätet.
7. LK på Sture då han öppnar fönstret och säger ”Tage! Du har fel om Ekenäs”
8. PLK på Tage då han vänder sig om.
9. Bild då Sture kör iväg? (samma som bild 1?)

SCEN 11

1. Viktigaste i scenen:

Sture ser belåten ut, flickan gungar

2. Huvudperson

Sture

3. Vad måste man se?

En flicka som gungar och Sture som sitter på en bänk med foten i paket och ser belåten ut

4. Problem?

Gungan i trädet

Foten i paket

Kranbild?

5. Antal bilder

(1. Kranbild där man ser ut över Ramsholmen. In i bild gungar flickan efterhand.)

2. Vid bild där man ser flickan som gungar och Sture som sitter på en bänk.

3. Närmare bild på Sture där han ser belåten ut.

(4. Vid bild (samma som 2.?) med kran. Kranåkning upp, ut och till sidan (typisk bild med bil som åker bort längs en lång motorväg och bilden går uppåt.)